

HOOFDSTUK 4

DE VERANDERING VAN HET REPUBLIKEINSE PARTIJMODEL

Van Reagan naar Trump

Inleiding

Politieke partijen veranderen voortdurend. Zij passen zich aan aan nieuwe maatschappelijke omstandigheden, nieuwe generaties kiezers en veranderende economische realiteiten. Toch zijn er momenten waarop een partij zo ingrijpend verandert dat historici later spreken van een nieuw tijdperk.

Voor de Republikeinse Partij vormde de opkomst van Donald Trump zo'n moment.

Gedurende tientallen jaren werd de partij sterk beïnvloed door de ideeën van president Ronald Reagan. Vrije markten, internationale handel, een actieve rol van Amerika in de wereld en een optimistische visie op economische groei vormden lange tijd de kern van het Republikeinse gedachtegoed.

Met de opkomst van Trump verschoof het zwaartepunt. Nieuwe thema's kwamen centraal te staan:

- nationalisme;
- immigratie;
- economische bescherming;
- culturele identiteit;
- scepsis tegenover internationale instituties;
- een directe confrontatie met politieke elites.

Deze ontwikkeling veranderde niet alleen de Republikeinse Partij, maar ook het politieke landschap van de Verenigde Staten.

4.1 Het Reagan-Tijdperk

Om de verandering te begrijpen, moeten we eerst kijken naar het Republikeinse model dat decennialang dominant was.

Het Reaganisme was gebaseerd op vier pijlers:

Economische vrijheid

Lagere belastingen.

Minder regelgeving.

Stimulering van ondernemerschap.

Sterke defensie

Een krachtige militaire positie.

Internationale invloed.

Ondersteuning van bondgenootschappen.

Vrijhandel

Ondersteuning van internationale economische samenwerking.

Open markten.

Globalisering.

Traditionele waarden

Nadruk op gezin.

Religieuze vrijheid.

Gemeenschapszin.

Gedurende de jaren tachtig en negentig vormden deze uitgangspunten de basis van het Republikeinse succes.

4.2 De Oorzaken van Verandering

Aan het begin van de 21e eeuw begonnen scheuren zichtbaar te worden.

Veel Amerikanen ervoeren dat globalisering niet alleen winnaars kende.

Industriële regio's verloren banen.

Productie verhuisde naar het buitenland.

Lonen groeiden minder snel.

Tegelijkertijd ontstond frustratie over:

- Washington;
- lobbygroepen;
- internationale handelsverdragen;
- immigratiebeleid.

Voor veel kiezers groeide het gevoel dat politieke elites onvoldoende aandacht hadden voor hun zorgen.

Deze onvrede vormde de voedingsbodem voor een nieuwe politieke beweging.

4.3 De Opkomst van Trump

Toen Donald Trump in 2015 zijn kandidatuur aankondigde, sprak hij rechtstreeks tot deze groep kiezers.

Zijn boodschap was eenvoudig:

- Amerika had slechte handelsdeals gesloten;
- grenzen werden onvoldoende beschermd;
- politieke elites hadden gefaald;
- internationale verplichtingen gingen te vaak boven nationale belangen.

Waar traditionele Republikeinen vaak spraken over economische theorieën, sprak Trump over concrete zorgen van burgers.

Dat maakte zijn boodschap krachtig en toegankelijk.

Zijn overwinning in 2016 liet zien dat een groot deel van de Republikeinse achterban klaar was voor verandering.

4.4 Conservatisme versus Populisme

Een van de belangrijkste ontwikkelingen binnen de partij was de spanning tussen klassiek conservatisme en populisme.

Klassiek conservatisme

Legt nadruk op:

- beperkte overheid;
- vrije markten;
- institutionele stabiliteit;
- constitutionele principes.

Populisme

Legt nadruk op:

- vertegenwoordiging van "het volk";
- kritiek op elites;
- nationale identiteit;
- directe politieke communicatie.

Onder Trump verschoof de partij duidelijk richting populistische thema's.

Dat betekende niet dat conservatieve ideeën verdwenen.

Wel veranderde de prioriteit.

Culturele en nationale vraagstukken kregen meer aandacht dan economische theorieën.

4.5 Nationalisme en Identiteit

Nationalisme werd een centraal onderdeel van het nieuwe Republikeinse verhaal.

Hiermee werd bedoeld:

- bescherming van nationale belangen;
- nadruk op soevereiniteit;
- strengere grensbewaking;
- prioriteit voor Amerikaanse werknemers.

Voorstanders zagen dit als een noodzakelijke correctie op de negatieve gevolgen van globalisering.

Critici waarschuwden dat sterk nationalisme internationale samenwerking kon bemoeilijken.

De discussie ging daardoor niet alleen over beleid, maar ook over de vraag:

Wat betekent het om Amerikaan te zijn in een geglobaliseerde wereld?

4.6 America First

Geen slogan symboliseerde deze verandering sterker dan:

America First

Het uitgangspunt was eenvoudig:

Amerikaanse belangen moeten voorrang krijgen boven internationale verplichtingen.

Dit beïnvloedde:

- handelspolitiek;
- defensie;
- immigratie;
- diplomatie.

Voorstanders zagen America First als herstel van nationale controle.

Critici vreesden dat bondgenootschappen en internationale stabiliteit hierdoor onder druk kwamen te staan.

Historische betekenis

America First groeide uit tot een van de meest invloedrijke politieke doctrines van de 21e eeuw.

Zelfs politieke tegenstanders moesten zich verhouden tot de vragen die deze benadering opriep.

4.7 De Interne Partijstrijd

De overgang verliep niet zonder conflicten.

Binnen de Republikeinse Partij ontstonden verschillende stromingen.

Traditionele Republikeinen

Vertegenwoordigden:

- vrijhandel;
- internationale samenwerking;
- klassiek conservatisme.

Trump-aanhangers

Legden nadruk op:

- nationalisme;
- immigratie;
- economische bescherming;
- directe democratische legitimiteit.

Pragmatici

Probeerden beide stromingen te combineren.

Deze interne discussie zou de partij gedurende het gehele decennium blijven beïnvloeden.

4.8 De Invloed op de Kiezerscoalitie

Onder Trump veranderde ook de samenstelling van de Republikeinse achterban.

De partij kreeg meer steun onder:

- arbeiders;
- plattelandsgebieden;
- kiezers zonder universitaire opleiding.

Tegelijkertijd verloor zij in sommige perioden steun onder:

- hoger opgeleide kiezers;
- voorstedelijke gebieden.

Deze verschuiving maakte duidelijk dat de Republikeinse Partij niet langer dezelfde electorale coalitie vertegenwoordigde als tijdens het Reagan-tijdperk.

4.9 De Republikeinse Partij na Trump

Een van de belangrijkste vragen voor de toekomst blijft:

Kan de partij haar identiteit behouden zonder Trump?

Mogelijke scenario's zijn:

Scenario 1: Trumpisme blijft dominant

De partij blijft vasthouden aan:

- America First;

- nationalisme;
- populistische mobilisatie.

Scenario 2: Terugkeer naar traditioneel conservatisme

De partij keert gedeeltelijk terug naar:

- vrijhandel;
- institutioneel conservatisme;
- internationale samenwerking.

Scenario 3: Een hybride model

Een combinatie van:

- economische pragmatiek;
- nationaal conservatisme;
- beperkte overheid;
- strategisch internationalisme.

Veel waarnemers beschouwen dit derde scenario als het meest waarschijnlijk.

Internationale Gevolgen

De veranderingen binnen de Republikeinse Partij hadden ook gevolgen buiten de Verenigde Staten.

Bondgenoten in Europa moesten rekening houden met:

- een minder voorspelbaar Amerikaans buitenlands beleid;
- discussies over NAVO-bijdragen;
- nieuwe handelsconflicten;
- veranderende geopolitieke prioriteiten.

Daardoor werd de interne ontwikkeling van één Amerikaanse partij een onderwerp van internationaal belang.

Analyse: Een Partij op Zoek naar een Nieuwe Identiteit

De ontwikkeling van de Republikeinse Partij tussen Reagan en Trump laat zien hoe politieke partijen zich aanpassen aan veranderende omstandigheden.

Trump creëerde niet alle onderliggende spanningen.

Maar hij bracht ze wel naar de oppervlakte.

Zijn opkomst maakte duidelijk dat een aanzienlijk deel van de Amerikaanse bevolking andere prioriteiten had dan de traditionele partijleiding.

Daardoor veranderde niet alleen de Republikeinse Partij.

Ook de Democratische Partij, de media, het bedrijfsleven en internationale bondgenoten moesten zich aanpassen aan deze nieuwe politieke werkelijkheid.

Kernvraag

Is Trump een tijdelijke afwijking of het begin van een nieuw Republikeins tijdperk?

Het antwoord is nog niet definitief bekend.

Wel is duidelijk dat de Republikeinse Partij na Trump niet meer dezelfde partij is als vóór Trump.

Zelfs wanneer toekomstige leiders een andere stijl kiezen, zullen thema's zoals:

- nationale identiteit;
- economische bescherming;
- immigratie;
- America First;
- vertrouwen in elites;

waarschijnlijk nog jarenlang een belangrijke rol blijven spelen.

Daarom markeert de periode 2015-2029 niet alleen de opkomst van een president.

Zij markeert de transformatie van een politieke partij en mogelijk van een volledig politiek tijdperk.